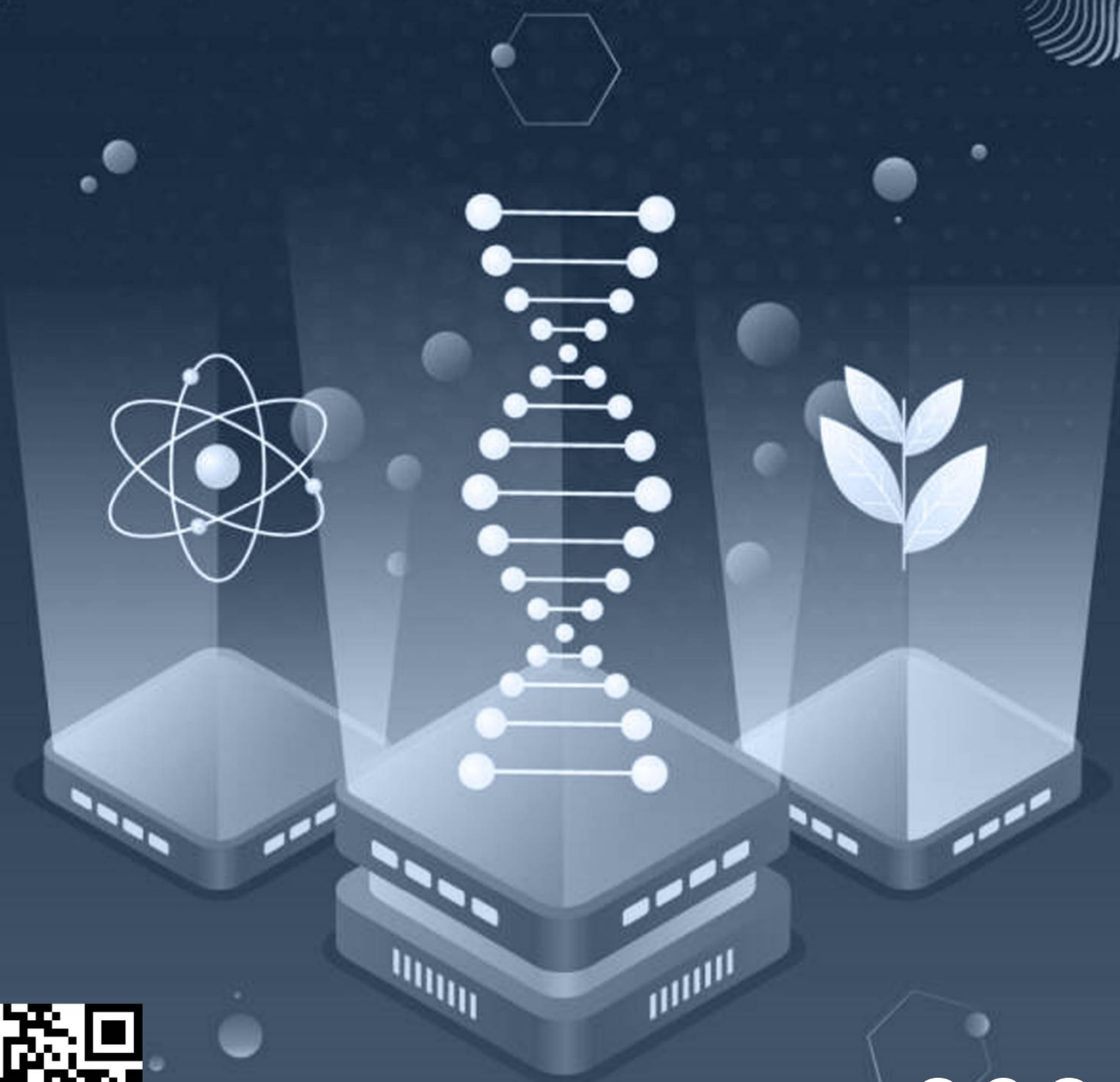

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

JOURNAL OF MAMUN SCIENCE

Volume 4, Issue 8 **2026**

ISSN 2181-0000
Doi Journal 10.26739/2181-0000

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

4 JILD, 8 SON

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE»
ТОМ 4, НОМЕР 8

JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»
VOLUME 4, ISSUE 8

TOШKENT-2026

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MA'MUN SCIENCE» | JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

№8 (2026) DOI <http://dx.doi.org/10.26739/2181-0000-2026-8>

Бош муҳаррир: | Главный редактор:
Chief Editor:

Matyakubov Umidjon Raximovich
(i.f.d., prof.)

Бош муҳаррир ўринбосари: | Заместитель
главного редактора: | Deputy Chief Editor:

Xudoynazarov Egambergan Madrahimovich
(PhD., dots.)

TAHRIRIY MASLAHAT KENGASHI | EDITORIAL BOARD | РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

FILOLOGIYA FANLARI

O'rozboyev Abdulla Durdibayevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Axmedov Oybek Saporboyevich

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Galiyeva Margarita Rafaelovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

O'zbekiston davlat jahon tillari universiteti

Nasrullayeva Nafisa Zafarovna

Filologiya fanlari doktori (DSc), professor

Samarqand davlat chet tillari instituti

Cho'ponov Otanazar Otojovich

Filologiya fanlari doktori (DSc)

Urganch davlat universiteti

Yakubova Matluba Tajibayevna

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Matnazarov Javlanbek Kabulovich

Filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

TARIX FANLARI

Anatoliy Sagdullayevich Sagdullayev

Tarix fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi Fanlar

akademiyasining haqiqiy a'zosi

Ashirov Adhamjon Azimbayevich

Tarix fanlari doktori, professor,

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasi Tarix instituti.

Shaydurov Vladimir Nikolayevich

Tarix fanlari doktori, dotsent

Leningrad davlat universiteti Rossiya

Abdullayev Utkir Ismoilovich

Tarix fanlari doktori (DSc),

dotsent Urganch davlat universiteti

Matkarimova Sadoqat Maqsudovna

Tarix fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Timur Pulatovich

Tarix fanlari nomzodi, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdalov Umidbek Matniyazovich

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD),

Dotsent Ma'mun Universiteti NTM

PSIXOLOGIYA FANLARI

Shoumarov G'ayrat Baxromovich

Psixologiya fanlari doktori, professor; akademik

O'zbekiston Respublikasi

Fanlar akademiyasining haqiqiy a'zosi

Kryukova Tatyana Leonidovna

Psixologiya fanlari doktori, professor

Kostroma davlat universiteti Belorusiya

Karpinskiy Konstantin Viktorovich

Psixologiya fanlari doktori, professor

Grodno davlat universiteti Belorusiya

Urazbayeva Dilbar Abdullayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Jumaniyazova Nasiba Ramatillayevna

Psixologiya fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

IQTISODIYOT FANLARI

Ruzmetov Baxtiyar

Iqtisodiyot fanlari doktori, professor

Ma'mun Universiteti NTM

Sherov Alisher Bakberganovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Voronsova Yuliya Vladimirovna

Iqtisodiyot fanlari nomzodi

Moskva davlat boshqaruvi universiteti

Jabborov Umarbek Rustambekovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Cho'ponov San'at Otanazarovich

Iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Niyazmetov Islambek Masharipovich

Iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

PEDAGOGIKA VA FALSAFA FANLARI

Sardor Sharifzoda O'razboy Tabib o'g'li

Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa
doktori (PhD), professor

Ma'mun Universiteti NTM

Adilov Zafar Yunusovich

Falsafa fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

Ma'mun Universiteti NTM

Boltayev Abdurahim Amanovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Zoirov Erkin Xalilovich

Falsafa fanlari doktori, dotsent

Buxoro davlat texnika universiteti

Nurullayeva Baxtigul Bobojonovna

Psixologiya fanlari nomzodi, dotsent Ma'mun

Universiteti NTM

TIBBIYOT FANLARI

Yuldashev Baxrom Sobirjanevich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Ma'mun Universiteti NTM

Abdullayev Ravshanbek Babajonovich

Tibbiyot fanlari doktori, professor

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Esamuratov Aybek Ibragimovich

Tibbiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Samandarova Barno Sultonovna

Biologiya fanlari nomzodi, dotsent

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

Tajiyeva Zebo Baxodirovna

Tibbiyot fanlari falsafa doktori (PhD)

Toshkent tibbiyot akademiyasi Urganch filiali

ILMIY JURNAL TEXNIK KOTIBI

Yunusxo'jayev Habibulla Zafar o'g'li

Ma'mun Universiteti NTM

Журнал включен в перечень ВАК национальных научных изданий, рекомендуемых для публикации
основных научных результатов диссертаций по медицинским наукам постановлением
№ 01-08/3068/17 от 27 сентября 2024 г.

Page Maker | Верстка | Саифаловчи: X. Mirzaxmedov

Контакт редакций журналов. www.tadqiqot.uz

ООО Тадqiqot город Ташкент,
улица Амира Темура пр.1, дом-2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Тел: (+998-94) 404-0000

Editorial staff of the journals of www.tadqiqot.uz

Tadqiqot LLC the city of Tashkent,
Amir Temur Street pr.1, House 2.

Web: <http://www.tadqiqot.uz/>; Email: info@tadqiqot.uz

Phone: (+998-94) 404-0000

TARIX

1.Sabirov Mansur Ruzmetovich.

IX–XII ASRLARDA XORAZMNING YEVROOSIYO SAVDOSIDAGI O‘RNI: TARIXIY VA ARXEOLGIK MANBALAR TAHLILI.....7

2.Xabibullo Xoji Muxammadyusuf Alisher o‘g‘li.

TURKISTONDA QIZLAR TA‘LIMINING INSTITUTSIONAL SHAKLLANISHI VA KUNDALIK AMALIYOTI.....11

3.Reyimbayeva Onaxon Ergash qizi.

XORAZM TAXYASINING QADIMGI DAVRLARDAN BUGUNGI KUNGACHA BO‘LGAN TARIXIY-ETNOLOGIK TARAQQIYOTI.....17

4.Abdalniyazova Moxira Davronbekovna.

XORAZM AHOLISINING HUNARMANDCHILIK AN‘ANALARI VA TRANSFORMATSIYASI (MISGARLIK HUNARI MISOLIDA).....23

5.G‘afurova Mahliyobonu Ulug‘bek qizi.

QADIMGI XORAZM VOHASI AHOLISINING JOYLASHISH XUSUSIYATLARI.....29

6.Tadjiyeva Feruza Jumabayevna.

1838-YILGI XIVA–ORENBURG YOZISHMALARIDA ELCHILIK MAQOMI VA SIYOSIY ISHONCH.....34

FILOLOGIYA

1.Raximova Nargiza Baxshullayevna.

QADIMGI INGLIZ EPIK MATNLARINI ANTROPOSENTRIK TALQIN QILISHNING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI.....39

2.Niyozmetova Ro‘za Rejabboy qizi.

GID-TARJIMONLIK FAOLIYATIDA VERBAL-NOVERBAL VA LINGVOKULTUROLOGIK OMILLARNING MADANIYATLARARO MULOQOTDAGI O‘RNI.....44

IQTISOD

1.Ulug‘muradova Nodira Berdimuradovna.

KICHIK BIZNES SOHASIDA INSON KAPITALI VA MEHNAT MUNOSABATLARINI BAHOLASHNING USLUBIY YONDASHUVLARI VA KO‘RSATKICHLAR TIZIMI.....47

2.O‘sarov Abdulla Davronqulovich.

TURIZM SOHASI BARQAROR RIVOJLANISHINI DAVLAT TOMONIDAN TARTIBGA SOLISHNING TASHKILIIY-IQTISODIIY MEXANIZMI VA UNING TARKIBIIY ELEMENTLARI.....55

3.Raximov Matqurbon Ravshanbek O‘g‘li.

ENERGIYA SAMARADORLIGIDA YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISHNING STRATEGIK MEXANIZMLARI.....62

4.Raximbaev Musobek Komiljon o‘g‘li.

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA OLIY TA‘LIM MUASSASALARIDA AKADEMIK JARAYONLARNI BOSHQARISHNING IQTISODIIY MOHIYATI VA ZARURATI.....67

5.Latipov Xursandbek Durdiboy o‘g‘li.

TASHQI SAVDO INFRATUZILMASINING XORIJ MAMLAKATLARI TAJRIBASI VA UNI
MINTAQA IQTISODIYOTIDA QO‘LLASH IMKONIYATLARI.....71

6.A.Sh.Kuliboyev.

TIBBIY XIZMATLAR BO‘YICHA MOLIYAVIY HISOBOT KO‘RSATKICHLARINING
REGRESSION TAHLILI.....76

PEDAGOGIKA

1.Matrizayeva To‘maris Jumamirat qizi.

BO‘LAJAK TARBIYACHILARDA BADIY TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISHNING
PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI.....89

PSIXOLOGIYA

1.Shirinov Sardorbek Avazovich.

IJTIMOY TARMOQLARDAGI TAQQOSLASHNING YOSHLAR PSIXOLOGIK
FAROVONLIGIGA TA‘SIRI.....94

2.Raximova Mo‘minaxon Zokirjonovna.

KASBIY USTANOVKALARNI SHAKLLANTIRISH ORQALI ONGLI KASB TANLASHNI
RIVOJLANTIRISH STRATEGIYALARI.....98

FILOLOGIYA

Raximova Nargiza Baxshullayevna,

Buxoro davlat universiteti mustaqil izlanuvchisi

n.rakhimova@mail.ru

**QADIMGI INGLIZ EPIK MATNLARINI ANTROPOSENTRIK TALQIN
QILISHNING LINGVISTIK XUSUSIYATLARI**<http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.23194555>

Annotatsiya. Mazkur maqolada qadimgi ingliz epik matnlarini antroposentrik yondashuv asosida tadqiq etishning nazariy va lingvistik jihatlarini tahlil qilinadi. Insonning olamni anglash jarayoni, uning tabiat, jamiyat, vaqt va makon haqidagi tasavvurlarining til hamda folklor vositalarida ifodalanishi masalalariga alohida e'tibor qaratiladi. Olamning mifologik, diniy, ilmiy va lisoniy manzaralari o'zaro bog'liq hodisalar sifatida talqin qilinib, lisoniy manzaraning shakllanishida inson tafakkuri va milliy-madaniy omillarning o'rni yoritiladi. Shuningdek, antroposentrik paradigmaning zamonaviy tilshunoslikdagi o'rni, uning kognitiv lingvistika, lingvokulturologiya, etnolingvistika, psixolingvistika va lingvistik pragmatika bilan aloqasi ko'rsatib beriladi.

Kalit so'zlar: antroposentrizm, antroposentrik paradigma, qadimgi ingliz tili, epik matn, folklor, olamning lisoniy manzarasi, mifologik manzara, lingvokulturologiya, kognitiv lingvistika, antroponim, frazeologizm, semantik maydon, milliy mentalitet, qahramonlik, konsept.

**ЛИНГВИСТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ АНТРОПОЦЕНТРИЧЕСКОЙ
ИНТЕРПРЕТАЦИИ ДРЕВНЕАНГЛИЙСКИХ ЭПИЧЕСКИХ ТЕКСТОВ****Рахимова Наргиза Бахшуллаевна****независимый исследователь Бухарского государственного университета****E-mail: n.rakhimova@mail.ru**

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические и лингвистические аспекты антропоцентрического исследования древнеанглийских эпических текстов. Особое внимание уделяется процессу познания человеком окружающего мира, а также отражению его представлений о природе, обществе, пространстве и времени в языке и фольклоре. Мифологическая, религиозная, научная и языковая картины мира рассматриваются как взаимосвязанные формы познания действительности. Раскрывается роль человеческого мышления и национально-культурных факторов в формировании языковой картины мира. Анализируется место антропоцентрической парадигмы в современной лингвистике и ее связь с когнитивной лингвистикой, лингвокультурологией, этнолингвистикой, психолингвистикой и лингвистической прагматикой.

Ключевые слова: антропоцентризм, антропоцентрическая парадигма, древнеанглийский язык, эпический текст, фольклор, языковая картина мира, мифологическая картина мира, лингвокультурология, когнитивная лингвистика, антропоним, фразеологизм, семантическое поле, национальный менталитет, героизм, концепт.

LINGUISTIC FEATURES OF THE ANTHROPOCENTRIC INTERPRETATION OF OLD ENGLISH EPIC TEXTS

Rakhimova Nargiza Bakhshullayevna
Independent Researcher, Bukhara State University
E-mail: n.rakhimova@mail.ru

Abstract. The article examines the theoretical and linguistic aspects of the anthropocentric interpretation of Old English epic texts. Particular attention is paid to the process of human cognition and to the representation of human perceptions of nature, society, space and time through language and folklore. Mythological, religious, scientific and linguistic worldviews are considered as interconnected forms of interpreting objective reality. The study highlights the role of human cognition and national-cultural factors in the formation of the linguistic worldview. The position of the anthropocentric paradigm in modern linguistics and its connection with cognitive linguistics, linguoculturology, ethnolinguistics, psycholinguistics and linguistic pragmatics are also discussed.

Keywords: anthropocentrism, anthropocentric paradigm, Old English, epic text, folklore, linguistic worldview, mythological worldview, linguoculturology, cognitive linguistics, anthroponym, phraseological unit, semantic field, national mentality, heroism, concept.

KIRISH

Zamonaviy tilshunoslikda til hodisalarini inson omili bilan uzviy bog‘liq holda o‘rganishga asoslangan antroposentrik paradigma yetakchi metodologik yo‘nalishlardan biri sifatida shakllangan. Mazkur yondashuvda til faqat axborot uzatish yoki kommunikativ aloqa vositasi sifatida emas, balki insonning dunyoni idrok etishi, tafakkuri, qadriyatlarini, hissiy kechinmalari va madaniy tajribasini aks ettiruvchi murakkab semiotik tizim sifatida talqin qilinadi. Shu jihatdan tarixiy-badiiy matnlarni antroposentrik nuqtai nazardan tadqiq etish muayyan davr kishisining olam haqidagi tasavvurlari, ijtimoiy munosabatlari va madaniy identifikatsiyasini lingvistik vositalar orqali aniqlash imkonini beradi.

Qadimgi ingliz epik matnlari ingliz xalqining ilk tarixiy-madaniy tafakkuri, mifologik qarashlari, ijtimoiy tuzilishi va axloqiy qadriyatlarini o‘zida mujassamlashtirgan muhim lingvomadaniy manbalardan hisoblanadi. Xususan, “Beowulf” singari epik yodgorliklarda qahramon, hukmdor, jangchi, dushman, oila va jamoa kabi tushunchalarning til orqali ifodalanishi qadimgi ingliz jamiyatining inson haqidagi konseptual tasavvurlarini tiklashga yordam beradi. Bunday matnlarda shaxsning jamiyatdagi mavqei, uning jasorati, sadoqati, sha’ni, taqdirga munosabati va jamoa oldidagi mas’uliyati muayyan leksik-semantik hamda stilistik vositalar orqali namoyon bo‘ladi.

Antroposentrik yondashuv qadimgi ingliz epik matnlarida inson obrazining qanday lingvistik vositalar yordamida yaratilganini aniqlashga alohida e’tibor qaratadi. Bunda shaxsni ifodalovchi nominativ birliklar, antroposentrik konseptlar, baholovchi leksika, epiteta, metaforalar, takrorlar, formulaviy birikmalar hamda insonning jismoniy va ruhiy xususiyatlarini ifodalovchi til birliklari muhim tadqiqot obyekti aylanadi. Ushbu vositalarning semantik va pragmatik xususiyatlarini o‘rganish epik matndagi inson modelining nafaqat individual, balki ijtimoiy-madaniy mohiyatini ham ochib beradi.

Qadimgi ingliz epik diskursining muhim xususiyatlaridan biri insonning jamoa bilan chambarchas bog‘liq holda tasvirlanishidir. Qahramonning shaxsiy fazilatlari ko‘pincha uning urug‘, hukmdor, jangchilar jamoasi va jamiyat oldidagi burchi bilan belgilanadi. Shu sababli epik matnlardagi antroposentrizmni zamonaviy individualistik inson konsepsiyasi bilan aynanlashtirish

metodologik jihatdan to'g'ri bo'lmaydi. Aksincha, qadimgi ingliz dunyoqarashida shaxsning ijtimoiy identifikatsiyasi, qarindoshlik munosabatlari, sadoqat va jamoaviy manfaatlar bilan bog'liq lingvistik belgilarni tarixiy kontekst asosida tahlil qilish zarur.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Qadimgi ingliz epik matnlarining lingvistik tuzilishida kenninglar, murakkab poetik nominatsiyalar va formulaviy ifodalar ham alohida o'rin tutadi. Ular inson, uning faoliyati va atrofidagi olamni bevosita nomlashdan ko'ra obrazli-konseptual shaklda ifodalash imkonini beradi. Masalan, jangchi, hukmdor yoki qahramonni ifodalash uchun qo'llanilgan turli poetik nominatsiyalar shaxsning jamiyatdagi maqomi va unga berilgan madaniy bahoni aks ettiradi. Shuning uchun bunday birliklarni antroposentrik nuqtai nazardan tahlil qilish qadimgi ingliz tilidagi inson konseptualizatsiyasining o'ziga xos xususiyatlarini aniqlashga yordam beradi.

Epik matnlardagi inson konsepsiyasini o'rganishda lingvokulturologik va kognitiv yondashuvlarning imkoniyatlari ham katta. Kognitiv tahlil orqali "qahramon", "jasorat", "shon-sharaf", "sadoqat", "taqdir", "hayot" va "o'lim" singari konseptlarning til birliklari vositasida shakllanishini aniqlash mumkin. Lingvokulturologik yondashuv esa mazkur konseptlarning qadimgi ingliz madaniyatidagi qiymatini, ularning milliy-madaniy kod va ijtimoiy qadriyatlar tizimi bilan munosabatini yoritishga xizmat qiladi. Bu ikki yo'nalishning antroposentrik paradigma doirasida uyg'unlashtirilishi epik matnning til, tafakkur va madaniyat kesishmasidagi mohiyatini chuqurroq ochib beradi.

Bundan tashqari, qadimgi ingliz epik matnlarini tadqiq etishda tarixiy-lingvistik omilni hisobga olish zarur. Til birliklarining semantikasi va pragmatik vazifasini zamonaviy ingliz tili me'yorlari asosida emas, balki ular yaratilgan tarixiy-madaniy muhit doirasida talqin qilish muhimdir. Chunki ayrim tushunchalarning mazmuni, baholash xususiyati va madaniy konnotatsiyasi tarixiy taraqqiyot davomida sezilarli darajada o'zgargan. Shu sababli antroposentrik tahlil tarixiy-semantik, kontekstual, konseptual va lingvokulturologik metodlarning o'zaro uyg'unligiga asoslanishi lozim.

Shu nuqtai nazardan, qadimgi ingliz epik matnlarini antroposentrik paradigma asosida tadqiq etish til orqali inson va olam munosabatining tarixiy modelini aniqlash, epik qahramonning lingvistik portretini yaratish hamda qadimgi ingliz jamiyatining inson haqidagi konseptual qarashlarini ochib berishda muhim ilmiy ahamiyat kasb etadi. Mazkur tadqiqotning maqsadi qadimgi ingliz epik matnlarida inson omilining ifodalanishiga xizmat qiluvchi leksik-semantik, stilistik, kognitiv va lingvomadaniy vositalarni aniqlash, ularning funksional xususiyatlarini tahlil qilish hamda epik diskursdagi inson konsepsiyasining o'ziga xos lingvistik modelini tavsiflashdan iborat.

Insoniyatning borliqni anglash jarayoni uzoq tarixiy taraqqiyot bosqichlarini bosib o'tgan. Inson o'zini jonli tabiatning ajralmas qismi sifatida anglagan ilk davrlardan atrof-muhitdagi moddiy mavjudlikning paydo bo'lishi, yashash tarzi, ibtido va intihosini turli mifologik timsollar va ramzlar vositasida ifodalashga intilgan. Tabiat bilan bevosita munosabatda yashagan qadimgi inson uchun atrofdagi har bir hodisa muayyan mazmun va ramziy ma'noga ega bo'lgan. Quyoshning chiqishi va botishi, shamolning esishi, momaqaldiroq, yomg'ir, suv, tog', daraxt va hayvonlar kabi tabiat unsurlari inson tafakkurida o'ziga xos obrazlar orqali aks etgan.

Qadimgi ingliz epik adabiyotining eng muhim namunalaridan biri "Beowulf" dostonidir. Ushbu asarda insonning jamiyatdagi o'рни, qahramonlik, jasorat, sadoqat, do'stlik, burch, shon-shuhrat, taqdir va o'lim kabi konseptlar markaziy o'rin tutadi. Qadimgi ingliz epik tafakkurida inson ko'pincha o'z taqdiri bilan kurashuvchi, jamiyat oldidagi burchini bajaruvchi va o'z nomini avlodlar xotirasida qoldirishga intiluvchi qahramon sifatida tasvirlanadi. Shu sababli qahramonlik va jasorat tushunchalari epik matnlarning semantik markazlaridan biri hisoblanadi. "Beowulf" matnida qahramonning kuchi va jasorati uning shaxsiy xususiyatigina emas, balki jamiyat uchun xizmat qilish vositasi sifatida namoyon bo'ladi.

NATIJALAR VA MUHOKAMA

Inson konseptini ifodalovchi lingvistik birliklarni bir necha guruhga ajratish mumkin:

1. Frazeologik birliklar. Insonning jismoniy va ruhiy holati tana a'zolari nomlari orqali ifodalanadi. Masalan, heart komponenti jasorat, qo'rquv, qat'iyat va ruhiy holatni ifodalashda faol qo'llanadi.

2. Antroponimlar. Qahramonlarning ismlari va nomlari ularning ijtimoiy maqomi, xarakteri yoki epik funksiyasini ifodalashi mumkin. "Beowulf" nomining o'zi ham asardagi qahramon obrazining kuch va jasorat bilan bog'liq semantik maydonini shakllantirishda muhimdir.

3. Ramziy obrazlar. Yirtqich hayvonlar, qurollar, suv, zulmat, yorug'lik va boshqa obrazlar inson hayoti va ruhiy holatining ramziy ifodasi sifatida xizmat qiladi.

4. Semantik maydonlar. Jasorat, taqdir, o'lim, shon-shuhrat, sadoqat, yovuzlik va ezgulik kabi semantik maydonlar qadimgi ingliz epik dunyoqarashining asosiy tarkibiy qismlaridir.

Ingliz va o'zbek epik matnlari turli tarixiy-madaniy sharoitlarda shakllangan bo'lsa-da, ularda insonni markazga qo'yuvchi umumiy jihatlar mavjud. Har ikkala an'anada ham qahramonning jasorati, xalq va yurt oldidagi burchi, sadoqati va ma'naviy fazilatlar alohida qadrlanadi. O'zbek epik tafakkurida "Alpomish" dostoni qahramonlik, vatanparvarlik, sadoqat, muhabbat va or-nomus tushunchalarining yirik badiiy ifodasidir. Ingliz epik an'anasida esa "Beowulf" qahramonlik, jasorat, taqdir va shon-shuhrat konseptlarini mujassamlashtiradi.

Lingvistik omil	Ingliz epik matnlari	O'zbek epik matnlari
Frazeologiya	"heart" komponenti – jasorat va ruhiy holat	"ko'ngil ko'zi" – ruhiy idrok
Maqol va hikmatlar	Inson, taqdir va qahramonlikka oid hikmatlar	Inson, odob, ezgulik va donolikka oid maqollar
Antroponimlar	Beowulf – qahramonlik obrazi	Alpomish – alp qahramon obrazi
Semantik maydon	fate, courage, death, glory	yo'l, taqdir, or-nomus, ezgulik
Ramziy obrazlar	zulmat, yirtqich, qurol, jang	ot, yo'l, suv, tog', yurt

Qiyosiy tahlil shuni ko'rsatadiki, ingliz epik matnlarida qahramonning jasorati, kuchi va taqdir bilan kurashi nisbatan kuchli ifodalansa, o'zbek epik matnlarida insonning ruhiy dunyosi, milliy qadriyatlar, qarindoshlik munosabatlari, vatan va yurt tushunchalari kengroq namoyon bo'ladi. Biroq bu farqlar umumiy antroposentrik xususiyatni inkor etmaydi. Aksincha, ular turli xalqlarning inson haqidagi tasavvurlari milliy-madaniy omillar asosida qanday shakllanganini ko'rsatadi.

Olamning inson ongida aks etishi va uning til orqali ifodalanishi xalqning tarixiy, madaniy va ma'naviy tajribasi bilan bevosita bog'liq. Inson qadimdan o'zini o'rab turgan borliqni tushunishga, tabiat hodisalariga ma'no berishga va o'z tajribasini keyingi avlodlarga yetkazishga intilgan. Ushbu jarayon natijasida mif, afsona, rivoyat, doston va boshqa folklor janrlari shakllangan. Qadimgi ingliz epik matnlarida inson konsepti, avvalo, qahramonlik, jasorat, sadoqat, taqdir, shon-shuhrat va o'lim kabi tushunchalar orqali namoyon bo'ladi.

Qadimgi ingliz epik matnlarini antroposentrik nuqtai nazardan o'rganish ularning mazmuniy va lingvistik tizimida inson omili markaziy o'rinlardan birini egallashini ko'rsatadi. Epik matnda inson faqat voqealar ishtirokchisi sifatida emas, balki muayyan tarixiy davrning ijtimoiy, axloqiy va madaniy qadriyatlarini o'zida mujassamlashtiruvchi konseptual obraz sifatida namoyon bo'ladi. Uning jasorati, sadoqati, sha'ni, ijtimoiy maqomi, taqdirga munosabati hamda jamoa oldidagi mas'uliyati turli lingvistik vositalar yordamida shakllantiriladi.

Tahlil nuqtai nazaridan qadimgi ingliz epik matnlaridagi antroposentrik mazmun leksik-semantik birliklar, baholovchi vositalar, epitet va metaforalar, kenninglar, formulaviy birikmalar

hamda shaxsni nomlashning turli usullari orqali yuzaga chiqadi. Ayniqsa, qahramon va hukmdorga nisbatan qo'llanadigan nominatsiyalar ularning individual xususiyatlaridan tashqari, jamiyat tomonidan e'tirof etilgan ijtimoiy vazifalari va qadriyatlarini ham ifodalaydi. Demak, epik matnning antroposentrik tuzilishi til va madaniyat o'rtasidagi tarixiy munosabatni aks ettiradi.

Shuningdek, qadimgi ingliz epik diskursidagi inson modeli individual va jamoaviy xususiyatlarning uyg'unligi bilan ajralib turadi. Shaxsning qadri ko'p jihatdan uning jamoaga sadoqati, hukmdor bilan munosabati, jangovar jasorati, burchni bajarishi va ijtimoiy mas'uliyati orqali belgilanadi. Bu esa qadimgi ingliz jamiyatining inson haqidagi tasavvurlarini zamonaviy antropologik mezonlar asosida emas, balki o'sha davrning tarixiy va madaniy konteksti doirasida talqin qilish zarurligini ko'rsatadi.

XULOSA

Kognitiv va lingvokulturologik tahlil “qahramon”, “jasorat”, “sadoqat”, “shon-sharaf”, “taqdir”, “hayot” va “o'lim” kabi konseptlarning epik matndagi o'zaro bog'liqligini aniqlashga imkon beradi. Mazkur konseptlar alohida semantik birliklar sifatida emas, balki qadimgi ingliz jamiyatining yaxlit dunyo manzarasini shakllantiruvchi madaniy-kognitiv tizim sifatida namoyon bo'ladi.

Umuman olganda, qadimgi ingliz epik matnlarini antroposentrik talqin qilish tarixiy tilshunoslik, kognitiv lingvistika va lingvokulturologiya imkoniyatlarini birlashtiruvchi samarali ilmiy yondashuv hisoblanadi. Bunday tahlil epik matnlarning nafaqat badiiy-estetik xususiyatlarini, balki ularda kodlangan inson konsepsiyasi, ijtimoiy qadriyatlar va tarixiy dunyoqarashni ham aniqlash imkonini beradi. Shu bois kelgusida qadimgi ingliz epik merosini konseptual, korpus-lingvistik va qiyosiy-lingvomadaniy metodlar asosida tadqiq etish antroposentrik tilshunoslikning ushbu yo'nalishini yanada rivojlantirish uchun istiqbolli hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Sossyur F. de. Trudy po yazykoznaniyu. – Moskva: Nauka, 1977. – 696 s.
2. Mirzayev T., Turdimov Sh., Jo'rayev M., Eshonqulov J., Tilavov A. O'zbek folklori: darslik. – Toshkent, 2020.
3. Jirmunskiy V.M. Narodnyy geroicheskiy epos. – Leningrad: GIXL, 1962. – 568 s.
4. Maslova V.A. Lingvokulturologiya. – Moskva: Akademiya, 2001.
5. Maslova V.A. Kognitivnaya lingvistika. – Minsk: TetraSistemc, 2004.
6. Kubryakova E.S. Nachala kognitivnoy nauki o yazyke. – Moskva: Yazyki slavyanskoy kultury, 2004.
7. Teliya V.N. Russkaya frazeologiya. Semanticheskiy, pragmaticheskiy i lingvokulturologicheskiy aspekty. – Moskva: Shkola «Yazyki russkoy kultury», 1996.
8. Benvenist E. Obshchaya lingvistika. – Moskva: Progress, 1974.
9. Halliday M.A.K. Language as Social Semiotic: The Social Interpretation of Language and Meaning. – London: Edward Arnold, 1978.
10. Lakoff G., Johnson M. Metaphors We Live By. – Chicago: University of Chicago Press, 1980.
11. Tolkien J.R.R. Beowulf: The Monsters and the Critics. – London: Humphrey Milford, 1936.
12. Klaeber F. Beowulf and the Fight at Finnsburg. – Boston: D.C. Heath, 1950.
13. The Norton Anthology of English Literature. Vol. A: The Middle Ages. – New York: W.W. Norton & Company.
14. Foley J.M. Traditional Oral Epic: The Odyssey, Beowulf, and the Serbo-Croatian Return Song. – Berkeley: University of California Press, 1990.
15. Ong W.J. Orality and Literacy: The Technologizing of the Word. – London: Methuen, 1982.

«MA'MUN SCIENCE» JURNALI

ЖУРНАЛ «MAMUN SCIENCE» JOURNAL OF «MAMUN SCIENCE»

Maqolani tayorlashda qo'yiladigan talablar:

1. Maqola o'zbek, ingliz va rus tillarida minimal 6 sahifadan iborat bo'lib, Microsoft Word dasturida Times New Roman shriftida 12 kegl, 1 satr oralig'ida, sahifalar barcha tomondan 2 sm qoldirilgan holda bo'lishi shart.
2. Satr boshi - 1,25 sm bo'lib, satrlarni eniga to'g'irlash, so'zlarni boshqa qatarga ko'chirish avtomatik tarzda bo'lishi lozim.
3. Birinchi qator o'ng tomondan muallifning familiyasi, ismi va otasining ismi, ikkinchi qatorda muallifning ish joyi, lavozimi, ilmiy darajasi va unvoni, e-mail va telefon raqami, uchinchi qatorda sahifaning o'rtasida bosh va qalin harflar bilan maqolaning nomi yoziladi. Ushbu ma'lumotlar o'zbek, ingliz va rus tillarda berilishi lozim.
4. Keyingi qatordan o'zbek, ingliz va rus tillarida 60 so'zdan iborat annotatsiya beriladi.
5. Keyingi qatordan 7-10 ta o'zbek, ingliz va rus tillarida kalit so'zlar beriladi.
6. Keyingi qatordan asosiy matn boshlanadi va maqola 4 qismdan iborat bo'ladi: Mavzuning dolzarbligi. Metodlar va o'rganilganlik darajasi. Tadqiqot natijalari. Xulosa.
7. Maqolalar ilmiy ahamiyatga ega bo'lib, ulardagi fakt va fikrlar asoslangan hamda mustaqil ma'no kasb etishi lozim, plagiat holati taqiqlanadi. Muallif foydalanilgan adabiyotlarni aniq ko'rsatishi, olingan iqtiboslarning aniq manbalarini keltirishi lozim.
8. Web of science hamda Scopus tizimidagi jurnallardan iqtiboslar olish maqsadga muvofiqdir.
9. Iqtiboslar matn ichida [1, 25] beriladi. Adabiyotlarning to'liq ro'yxati asosiy matndan so'ng alifbo tartibida ko'rsatilishi lozim.

Требования к оформлению научной статьи:

1. Статьи должны содержать 6 страниц, в формате Times New Roman на Microsoft Word, 12 кегль, 1 см, со всех сторон 2 см.
2. Начала абзаца - 1,25 см, формировать строки по ширине, перенос слов в другой ряд должен быть в автоматическом порядке.
3. В первой строке от правой стороны Ф.И.О. автора, во второй строке место работы, должность, ученая степень и ученое звание, e-mail и номер телефона, в третьей строке по центру страницы прописными буквами жирным шрифтом название статьи. Эта информация должна быть предоставлена на узбекском, английском и русском языках.
4. В следующей строке аннотация из 60 слов на трех языках: узбекский, английский и русский.
5. Со следующей строки ключевые слова 7-10.
6. Далее начинается основной текст. новой текст начинается со следующей строки, и статья состоит из 4 частей: актуальность темы, методы и уровень исследования, результаты исследования, заключение.
7. Статьи должны иметь научное значение, факты и идеи должны быть обоснованными и избежать плагиатства. Автор должен точно указать использованную литературу и ссылку на источники, при помощи которых он выразил свое мнение.
8. Сноски или ссылки должен быть взяты из Web of science, а также системы журналов Scopus.
9. Цитирование приводится в тексте [1, 25] Полный список литературы должен быть указан после основного текста, а алфавитном порядке.

Requirements of the articles submitted:

1. Articles should be at least 6 pages, in Times New Roman, 12 pt., 1 inter.
2. The line head should be 1,25 cm, line spacing, and the words should be automatically moved.
3. The author's full name should be on the first line from the right; the author's place of work, position, academic degree, and academic rank, email address, and phone number should be on the second line; the article title should be centered in bold, capital letters, on the third line. This information should be provided in Uzbek, English, and Russian.
4. An annotation of 60 words in the next line in three languages.
5. Key words from the next row in three languages 7-10.
6. The next line begins with the main text. The main text begins on the next line, and the article consists of four parts: the relevance of the topic, the methods and level of research, the results, and the conclusion.
7. Articles must be of scientific importance and facts and opinions in the article should be well-grounded and have an independent meaning, and they must be free of plagiarism. The author must clearly demonstrate the literature used in his or her opinion, and provide the exact sources of the extracts.
8. Quotes should be from "Web of science" and "Scopus" journals.
9. A complete list of publications should be followed in alphabetical order after the main text. Seals and references should be in the main text [1, 25].